

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2

FACTOR AFFECTING THE ACADEMIC LEADERSHIP BEHAVIORS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF SARABURI
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

พิมพ์กมล ทิพย์มนตรี อรสา จรุงธรรม และสุวรรณา โชติสุกานต์
Pimkamol Tipmontree, Orasa Charoontham, and Suwanna Chotisukan

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 459 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดการด้านการเรียนการสอน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม ปัจจัยความสามารถในการบริหาร ปัจจัยความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และปัจจัยมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร โดยมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .01 ทุกปัจจัย

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม ความสามารถในการบริหาร ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ได้ผลดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสามารถทำนายพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ด้านความสามารถในการบริหาร และด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม สามารถทำนายพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้ตามลำดับ

3.2 สามารถเขียนสมการพยากรณ์จากปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้ร้อยละ 66.9 ซึ่งเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.342 + 0.087 (\text{qualification}) + 0.173 (\text{capability}) + 0.221 (\text{responsibility}) + 0.394 (\text{human relations})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.104 (Z \text{ qualification}) + 0.172 (\text{capability}) + 0.230 (Z \text{ responsibility}) + 0.481 (Z \text{ human relations})$$

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of academic leadership behaviors and to study factors affecting the academic leadership behaviors of the school administrators in the school under the Office of Saraburi Educational Service Area 2. The sample consisted of 459 respondents including the principals, acting principals, deputy principals, and head teachers in subject course. The tool used to collect data was a set of five-point rating scale questionnaire. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows:

1. The academic leadership behavior of the school administrators as a whole was at a high level. With regard to each aspect, from the highest to the lowest mean were mission setting, promotion of academic atmosphere, and learning management, respectively.

2. The relation between factors and academic leadership behavior of the school administrators showed that factors such as field of study and training, enable management, responsibility of duties, and human relations of administrators.

3. The analysis of relation between factors including study and training, enable management, responsibility of duties, and human relations of administrator and academic leadership behavior of the school administrators found as follows:

3.1 The human relations of administrator could predict academic leadership behavior of the school administrators at the highest level, follow by responsibility of duties, enable management, and study and training.

3.2 The prediction equation obtained from the 4 factors could explain the variability of the factors affecting academic leadership behavior of the school administrators (66.9%).

The prediction equation can be expressed as:

$$Y = 0.342 + 0.087 (\text{qualification}) + 0.173 (\text{capability}) + 0.221 (\text{responsibility}) + 0.394 (\text{human relations})$$

Prediction equation of standardized score:

$$Z = 0.104 (Z \text{ qualification}) + 0.172 (\text{capability}) + 0.230 (Z \text{ responsibility}) + 0.481 (Z \text{ human relations})$$

คำสำคัญ

พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาสีทิวทัศน์ที่เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และความมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) ซึ่งการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพนั้น ผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะโรงเรียนถือว่าเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายทางด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งก็จะเกิดผลที่ตัวของเด็กนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความเป็นผู้นำ มีภาวะผู้นำ ต้องมีความเป็นนักวิชาการ และมีความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการบริหารงานโรงเรียนที่เป็นระบบ

การบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยงานหลัก 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 อ้างถึงใน ประภาส เกตุพงษ์พันธ์, 2549) งานทั้ง 4 งานที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ นั้น การบริหารงานวิชาการ นับว่าเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้ให้ความสำคัญกับงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานทางวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับ

ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน จะต้องบริหารงานวิชาการ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากกว่างานอื่น ๆ เพราะงานอื่นนั้นเป็นงานที่สนับสนุนให้งานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ

สงบ ประเสริฐพันธ์ (2543) อ้างถึงใน ประภาส เกตุพงษ์พันธ์, 2549 ที่ว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการปรับปรุงและสร้างคุณภาพงานวิชาการ โดยเฉพาะการสร้างคุณภาพการเรียนการสอน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 153 โรงเรียน การจัดการศึกษาในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา คะแนนปรากฏ ดังนี้ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพท. สระบุรีเขต 2) ผลการประเมินระดับชาติ คะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 เฉลี่ย 40.69 ปีการศึกษา 2551 เฉลี่ย 41.71 ปีการศึกษา 2552 เฉลี่ย 41.23 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนใน 3 วิชา คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในระยะ 3 ปี ที่ผ่านมา ปรากฏผล ดังนี้ (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพท. สระบุรีเขต 2) ปีการศึกษา 2550 ภาษาไทย เฉลี่ย 34.94 คณิตศาสตร์ เฉลี่ย 43.73 และวิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 45.54 ปีการศึกษา 2551 ภาษาไทย เฉลี่ย 38.44 คณิตศาสตร์ เฉลี่ย 40.23 และวิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 46.54 ปีการศึกษา 2552 ภาษาไทย เฉลี่ย 37.53 คณิตศาสตร์ เฉลี่ย 34.91 และวิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 35.45 จะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับชาติ

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544 -2548) ของสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) พบว่า ด้านผู้บริหาร ข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐาน คือ การบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนจะดีหรือไม่ ดูที่งานวิชาการของโรงเรียน ดังนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายของงาน ตลอดจนภาระหน้าที่และองค์ประกอบพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดี อีกทั้งแนวคิดของดิกซอน Dixon (อ้างถึงใน วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ, 2543) ที่กล่าวว่า ตัวผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการไม่ได้เลย ทั้งนี้ เพราะการที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของครู และช่วยส่งเสริมพัฒนาด้านการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกัน ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะช่วยสนับสนุน พัฒนาศักยภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งหมายถึง นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

แต่จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับงานด้านการเรียนการสอนยังคงให้ความสำคัญกับงานบริหารทั่วไปซึ่งรวมกับการบริหารงานการเงินและงานพัสดุและอันดับรองลงไป คือ งานอาคารสถานที่ (รุ่ง แก้วแดง, 2543) สอดคล้องกับ Leinberger & Tuck (1991) ที่กล่าวว่า ทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเชื่อตรงกันว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในโรงเรียน หลายคนถึงกับกล่าวว่าผู้บริหารมีอิทธิพลต่อทุก ๆ เรื่อง ทุก ๆ ด้านในโรงเรียน และธีระ รุญเจริญ (2544) ที่ทำการวิจัยเชิงเจาะลึกและเชิงสำรวจเพื่อประมวลสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการบริหารพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนไม่น้อยหรืออาจจะเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาอยู่นอกโรงเรียนเป็นปกติ และความสนใจด้านวิชาการมีน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

จากสภาพปัญหา และความสำคัญของความเป็นผู้นำทางวิชาการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผล การจัดการศึกษาโดยเฉพาะด้านคุณภาพของผู้เรียน ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยต้องเริ่มต้นที่ตัว ผู้บริหารก่อน โดยเฉพาะพฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพราะสิ่งนี้จะเป็นตัวผลักดันให้ครู นักเรียน และสถานศึกษา จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา สระบุรีเขต 2 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 ได้พัฒนาตนเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผน พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัจจัยด้าน เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน คุณวุฒิและการศึกษาอบรม ความสามารถในการบริหาร ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร อย่าง น้อย 1 ปัจจัยส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความ เป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่ผ่านมาของนักวิชาการ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นใน การศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน คุณวุฒิและการศึกษาอบรม ความสามารถในการบริหาร ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร อาศัยแนวคิดทฤษฎี ของฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger & Murphy, 1985) อ้างถึงใน ปราโมทย์ สุวรรณเวก, 2547 เพื่อเป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย 11 ด้าน คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของ โรงเรียน 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การนิเทศ และการประเมินผลการสอน 4) การประสานงานด้าน หลักสูตร 5) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทาง วิชาการของโรงเรียน 6) การควบคุมการใช้เวลาในการสอน 7) การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่าง

ใกล้ชิด 8) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู 9) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 10) การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ 11) การจัดให้มีการส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2553 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 918 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 918 คน ในสถานศึกษา 153 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 ซึ่งได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, 1967) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 279 คน แต่ด้วยเหตุผล 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรกเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 400 คน และประการที่สองเพื่อลดค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่างน้อยเกินไปในแต่ละโรงเรียน จึงสุ่มตัวอย่างโรงเรียนละเท่าๆ กัน โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 153 โรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 459 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 459 คน มากกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ได้จากการคำนวณได้ แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 ตั้งอยู่ในท้องที่ 5 อำเภอ จึงใช้อำเภอที่สถานศึกษาตั้งอยู่เป็นหลักในการจัดชั้น

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน 1) ค่าร้อยละโดยใช้สูตร (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) อ่างใน ประภาส เกตุพงษ์พันธ์, 2549) 2) ค่าเฉลี่ย 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ 1) การหาความเที่ยงตรง 2) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน 1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 2 สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

1) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดการด้านการเรียนการสอน

2) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการประชุมและรับฟัง ความคิดเห็นของครู

เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมครูเพื่อวางแผนและเตรียมจัดการสอนในกลุ่มประสบการณ์/ วิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องความต้องการของท้องถิ่น และเหมาะสมกับนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการบรรลุตามเป้าหมาย

3) ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ผลจากการประเมินคุณภาพผู้เรียนเพื่อจัดโครงการสอนพิเศษ เช่น การสอนซ่อมเสริม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งผลความก้าวหน้าทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู มีความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือมีวิทยฐานะสูงขึ้นเมื่อมีโอกาส รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำความรู้ทักษะต่างๆ ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาใช้จัดการเรียนการสอน และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการลงโทษนักเรียนที่มาสายหรือขาดเรียนโดยไม่มีเหตุจำเป็น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียนที่ทำงาน ปฏิบัติงาน ด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม สามารถในการบริหาร ความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน และมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

1) ปัจจัยด้านเพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียนที่ทำงาน ปฏิบัติงานกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน

2) ปัจจัยด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม ปัจจัยความสามารถในการบริหาร ปัจจัยความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน และปัจจัยมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .01

3. เรียงลำดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม ความสามารถในการบริหาร ความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน และมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารกับพฤติกรรม ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร สามารถทำนายพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน ด้านความสามารถในการบริหารและด้านคุณวุฒิและการศึกษาอบรม สามารถทำนายพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้ตามลำดับ

สามารถเขียนสมการพยากรณ์จากปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้ร้อยละ 66.9 ซึ่งเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.342 + 0.087 (\text{qualification}) + 0.173 (\text{capability}) + 0.221 (\text{responsibility}) + 0.394 (\text{human relations})$$

พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน = $0.342 + 0.087$ (คุณวุฒิและการศึกษาอบรม) + 0.173 (ความสามารถในการบริหาร) + 0.221 (ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน) + 0.394 (มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.104 (Z \text{ qualification}) + 0.172 (\text{capability}) + 0.230 (Z \text{ responsibility}) + 0.481 (Z \text{ human relations})$$

ค่ามาตรฐานของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน = 0.104 (ค่ามาตรฐานคุณวุฒิและการศึกษาอบรม) + 0.172 (ค่ามาตรฐานความสามารถในการบริหาร) + 0.230 (ค่ามาตรฐานความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน) + 0.481 (ค่ามาตรฐานมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้นที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีบางประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

1) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากการบรรจุและแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันต้องมีการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่ง ตลอดจนเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งแล้วนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังคงให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น จึงทำให้ความสามารถในการบริหารจัดการและความเป็นผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษามีความโดดเด่นขึ้นมาตามลำดับ และองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนอื่นๆ คือ ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตัวผู้บริหารสถานศึกษาเอง และความสามารถในการบริหารที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารสถานศึกษาเอง แต่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ในการบริหารทั้งกับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อจุดหมายสูงสุดคือการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การยอมรับจากทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกื้อกุลแสงพรุ่ง (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม และทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปราวณี รวีทอง (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมาย และการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้

ทุกคนรู้และให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียนไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี รุ่งทอง (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการนิเทศและการประเมินผลการสอน การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร และการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ทำให้การดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียนเป็นไปด้วยความราบรื่น และเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาได้รับการแก้ไข ได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี รุ่งทอง (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการควบคุมการใช้เวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีการส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียนมีบรรยากาศทางวิชาการที่ดี และทุกคนที่เกี่ยวข้องมีความสุขจึงเป็นผลให้การทำงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี รุ่งทอง (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการบรรลุตามเป้าหมาย โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนที่มีอยู่ให้ชัดเจนและเข้าใจได้โดยทั่วกัน

2. ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งผลความก้าวหน้าทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนรวมทั้งตัวแทนจากผู้ปกครอง เพื่อกำหนดการแจ้งความก้าวหน้าทางการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ อย่างเป็นระบบและมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติจริงต่อไป

3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการลงโทษนักเรียนที่มาสายหรือขาดเรียนโดยไม่มีเหตุจำเป็น โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องประชุมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุก

คนรวมทั้งตัวแทนจากผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการกำหนดมาตรการลงโทษนักเรียนโดยไม่เกินจากขอบเขตที่สามารถกระทำได้

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ๒ ระดับเขต ๒ เองควรมีการจัดทำโครงการหรือการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการอบรมมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร เพราะมนุษยสัมพันธ์เป็นกระบวนการจูงใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี กับบุคคล การยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือ และการให้ความจริงรักภักดี ในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลต่อบุคคล ตลอดจนองค์การต่อองค์การ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ที่ส่งผลพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูง
3. ควรมีการเพิ่มคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าไปเป็นประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

บรรณานุกรม

เกื้อกุล แสงพริ้ง. (2541). การศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธีระ รุญเจริญ. (2544). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. อุดรธานี. ม.ป.ป.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประภาส เกตุพงษ์พันธ์. (2549). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ปราโมทย์ สุวรรณเวก. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับสภาพการสอนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ปราณี รั้วทอง. (2550). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มติชน.

- วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ. (2543). **พฤติกรรมทางวิชาการของบริหารโรงเรียนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Leinberger, P., & Tuck, B. (1991). **little known facts about the Bible.** New York: Doubleday.
- Yamane, T. (1967). **Statistics: An introductory analysis.** New York: Harper and Row.